

PÄÄKIRJOITUS

<https://doi.org/10.33350/ka.100202>

Tieteellinen julkaiseminen tieteen rajojen puskijana

Maija Lanas

Kouluttautuessani tutkijaksi *Kasvatus & Aika* oli ainoa avoimesti saatavilla oleva korkeatasoinen tieteellinen lehti alallani, ja monet itselleni merkittävimmät tieteelliset artikkelit julkaistiin juuri *Kasvatus & Ajassa*. Tuolloin tavoitteenani oli joskus vielä olla niin hyvä tutkija ja kirjoittaja, että voisin julkaista tutkimuksestani tässä lehdessä, jossa alani parhaimmistoa oli kirjoittanut.

Kävi niin, että minut kutsuttiin *Kasvatus & Ajan* toimituskuntaan ennen kuin ehdin omasta mielestäni olla riittävän hyvä kirjoittamaan artikkelia tässä lehdessä, ja jonkin aikaa toimittajana työskenneltyäni minut pyydettiin päätoimittajaksi. Kävi siis niin, että ensimmäinen *Kasvatus & Aika* -lehdessä kirjoittamani teksti oli pääkirjoitus. Ja kävipä vielä niinkin, että tuo kirjoitus ei alkuunkaan edustanut parhaimpia tuotoksiani. Siinä, missä olisin toivonut kirjoittavani oivaltavia, nokkelia ja tarkasti sanoitettuja pääkirjoituksia, joihin viitataan seuraavan kuukauden aikana yliopistojen kahvipöydissä, kirjoitinkin kiireisiä sutaisuja.

Ilman budjettia toteutettavan lehden päätoimittajan talkootyö on kaukana ylevien akateemisten ajatusten elegantista pohdiskelusta ja viisaiden lauseiden harkitusta pudottelusta. Se on näkymätöntä lukuisten lankojen pitelemistä: kirjoittajille viestimistä, toimittajien kouluttamista, oikolukemisen järjestämistä, uusien käytäntöjen kehittämistä ja niistä viestimistä, kustantajan kanssa neuvottelemista, järjestelmien opettelemista ja opettamista, julkaisuaikataulujen säätämistä. Hyvä toimitussihteeri on avuksi monessa. Päätoimittajan on tehtävä juuri näkymätön työnsä hyvin, sillä se on lehden elämisen ehto: jos toimittajat eivät ole tyytyväisiä, he lähtevät; jos kirjoittajat eivät ole tyytyväisiä, he eivät enää palaa; ja jos lukijat eivät ole tyytyväisiä, lehti lakkaa olemasta. *Kasvatus & Aika* on onnistunut lehtenä monella tavalla.

Vaikka nykyisten rahoitusmallien ajamana tieteellinen työ on yhä enemmän kilpailua, kilpailu ei ole työn ydin. Tieteellisen työn ydin on, kuten vanha kollegani kerran ollessamme nuoria tutkijoita sanoi: ”sitä, että pusketaan sen rajoja, mitä voimme edes ajatella ymmärtävämme”. Kun itse nykyään arvioin omaa työtäni, kysyn edelleen itseltäni: ”Puskenko rajoja vai ylläpidänkö niitä?” Tieteellisiä lehtiäkään ei tarvita vartioimaan näitä rajoja vaan juuri mahdollistamaan niiden puskeminen. Näitä rajoja pusketaan yhdessä, ei toisiamme vastaan.

Tieteen rajoja ei toki tule puskea ylimielisesti. Nyt, aikana jona jokaisella huutelijalla on oma julkaisukanavansa, nettiselaamiseen pohjautuva mielipide rinnastetaan vuosikymmenten työskentelyyn pohjautuvaan tieteelliseen tietoon, taloudellista hyötyä tavoittelevat saalistajajulkaisijat hyödyntävät tutkijoiden epätoivoa, ja politiikka on osa kaikkea tiedettä, moni meistä kokee tarvetta osoittaa arvoa tieteelle ja akateemiselle työlle. Me voimme keskenämme olla eri mieltä ontologisista ja epistemologisista kysymyksistä, mutta niin autoetnografialla kuin kyselyselvityksilläkin on tehtävänsä tieteessä, ja kunnollinen vertaiskoettelu on tärkeämpää kuin koskaan.

Oman tutkijanurani alun jälkeen tullut Julkaisufoorumi on muuttanut kotimaisen tieteellisen julkaisemisen kenttää merkittävästi. Tieteellisen julkaisun laatu ei enää muodostu kirjoittajien, artikkelien, päätoimittajan tai toimittajien työn laadun perusteella, vaan ”laatu” on lukittu ulkoisesti annettuun arvosanaan. Julkaisufoorumi on asettanut rajan sille, kuinka monta kotimaista julkaisua voi olla korkeimmilla tasoilla 2 ja 3, ja taso puolestaan ohjaa artikkelien suuntautumista, koska vaikka niin nimenomaan ei saisi tehdä, tutkijoita arvioidaan suoraan julkaisuluettelon Jufo-luokitusten mukaan. En tiedä, olisiko enää mahdollista menestyksekkäästi perustaa *Kasvatus & Aika* -lehden kaltaista tieteelliseen intohimoon pohjautuvaa lehteä.

Kasvattajan huomio suuntautuu usein tulevaisuuteen, jota kohti lapsia ja nuoria kasvatamme. Yritämme ennakoida maailmaa, jossa he tulevat elämään ja valmistaa heitä siihen. Tähän tulevaisuuspainotukseen sisältyy vaara ajallisesta ohuudesta tai ikuisuuden illuusiosista. *Kasvatus & Aika* on erityisen tärkeä lehti alallamme, koska se palauttaa huomiomme siihen, että tällä hetkellä on historiansa. Tämä puolestaan palauttaa ajattelevan tutkijan terveellä tavalla nöyräksi. Vallitsevat kilpailuttavat rahoitusmallit ja hoputtavat tieteen arvioimisen käytännöt jäävät nekin vielä oman aikansa tuotteeksi, ja joko pian tai pidemmän ajan päästä kehitämme yhdessä taas uusia rakenteita, jotka eri tavoilla palvelevat ristiriitaisia tavoitteitamme.

Tämän vuoden loppuessa kiitämme Mervi Kaarnista, Tuomas Laine-Frigreniä ja Johanna Sitomaniemi-Sania heidän jättäessään ansiokkaan työnsä toimittajina. Ensi vuonna toivotamme tervetulleeksi uusia toimittajia, jotka päästään valitsemaan todella korkeatasoisesta hakijajoukosta. Tämän joulukuun numeron myötä jää historiaan myös kauteni tämän lehden päätoimittajana. Olen ylpeä siitä, että olen saanut olla juuri *Kasvatus & Ajan* päätoimittaja.

KT, dosentti Maija Lanas työskentelee Oulun yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa professorina.